

GENÇLERİN AİLE AİDİYETİNİN BAZI DEĞİŞKENLER VE ANA-BABA TUTUM ALGISINA GÖRE İNCELENMESİ

EXAMINATION OF YOUNG PEOPLE'S FAMILY BELONGING ACCORDING TO PARENTAL ATTITUDE PERCEPTION AND SOME VARIABLES

Öğr. Gör. Dr. Atilla ALTUN

Kırıkkale Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, ati_altun@yahoo.com

Kırıkkale / Türkiye

ORCID: 0000-0002-7860-706X

Dr. Öğr. Üyesi Barış DEMİREL

Kırıkkale Üniversitesi, Delice Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmetler Programı, bdbarisdemirel@gmail.com

Kırıkkale / Türkiye

ORCID: 0000-0001-5916-4999

Özet

Gençlerin aile otorite algısı ve aile aidiyet düzeyi arasında ilişki olup olmadığının araştırıldığı bu araştırma kapsamında Kırıkkale Üniversitesinde önlisans ve lisans düzeylerinde çocuk gelişimi bölümünde eğitimine devam eden 217 öğrenciden veriler toplanmıştır. Çalışmada aidiyet algısını ölçmek için “Aile Aidiyet Ölçeği” ve aile otorite algısını ölçmek için ise “Ana Baba Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre kendilik aidiyeti alt boyutunda; baskıcı-aşırı kontrolcü ana-baba tutumuyla demokratik ve serbest bırakan ana-baba tutumları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Ayrıca genel aile aidiyetinde; baskıcı-aşırı kontrolcü ana-baba tutumuyla demokratik ve serbest bırakan tutumları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre aşırı-kontrolcü ana-baba tutumları kendilik aidiyetini ve genel aile aidiyetini diğer boyutlara kıyasla görece düşürmektedir. Koruyucu-istekçi ana-baba tutumunun katılımcılar arasında en yaygın algı olduğu belirlenirken; bunu demokratik ana-baba tutumlarının takip ettiği belirlenmiştir. Katılımcıların genel aile aidiyetinin yüksek olduğu; özellikle kendilik aidiyetinin, aile aidiyeti alt boyutuna göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ailedeki en iyi anlaşılın üyenin anne olduğu aile yapılarında aile aidiyet algısının en yüksek, büyükanne/büyükbaba ile en iyi anlaşılın katılımcılarda ise aile aidiyet algısının en düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ana-Baba Tutumları, Aile Aidiyeti, Ailede Otorite, Gençlerin Aile Aidiyeti.

Abstract

This study aims to investigate whether there is a relationship between the perception of family authority and the level of family sense of belonging among young people. Data were collected from 217 students who continue their education in the department of child development at the associate and undergraduate levels at Kırıkkale University.

"Family Sense of Belonging Scale" was used to measure the sense of belonging, and "Parental Attitude Scale" was used to measure the perception of family authority. According to the results obtained from the research, a significant difference was found between the oppressive-extremely controlling parental attitudes and the democratic and liberating parental attitudes in the sub-dimension of self-belonging. In addition, a significant difference was found between the oppressive-extremely controlling parental attitude and the democratic and liberating groups in general family sense of belonging. Over-controlling parental attitudes decrease self-relatedness and general family belonging relatively compared to other dimensions. It was determined that the protective-demanding parental attitude was the most common perception among the participants, followed by the democratic parental attitudes. It was concluded that the general family belonging of the participants was high, and especially the self-affirmation was higher than the sub-dimension of family sense of belonging. It was concluded that the perception of family sense of belonging was highest in family structures where the best understood member of the family was the mother, and the perception of family belonging was the lowest in the participants who got along best with their grandparents.

Keywords: Parental Attitudes, Family Sense of Belonging, Authority in the Family, Young People's Family Sense of Belonging.

1. GİRİŞ

Aile, toplumsal farklılıklara göre üye sayısında, işlevlerinde ve yaşam standartlarında değişiklik gözlemlenen, yaşamsal döngünün devamlılığında önemli bir rol oynayan ve diğer kurumlarla sürekli olarak etkileşim içinde olan bir yapıdır. Ebeveyn-çocuk ilişkisinin temel oluşturduğu bu yapı, ekonomik, dini, biyolojik, kültürel ve daha birçok açıdan toplumun aynası gibidir. Son yıllarda sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel değişikliklerle bireyselleşmeye doğru bir eğilimin ortaya çıkması aile için de geçerlidir. Geniş aile yapısından çekirdek veya tek ebeveyni aile gibi daha küçük yapılara dönüşümler yaygınlaşmaktadır. Boşanma oranlarındaki artış, tek ebeveynli ailelerin veya evlilik dışı birlikteliklerin artması daha kötü sonuçlar doğurabilmektedir. Bu yapısal değişiklikler daha sonraki yaşamlarında aile kurma, sosyalleşme, iş hayatına katılma davranışı sergileyecek olan çocuklar için olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Rol model aldıkları ebeveynlerin davranışları, daha sonra kuracakları aile yapısının da öncüsüdür. Ebeveynler arasındaki ilişki ve çocuklara olan yaklaşımları bu açıdan önem arz etmektedir.

Aile kurumu sağladığı çok önemli sosyal, psikolojik ve ekonomik işlevler nedeniyle bireylerin sağlığı ve refahı üzerinde etkili alt sistemlerinden biridir. Hatta ailenin hiyerarşik yapısı düşünüldüğünde bu sistemin de alt sistemlerden oluştuğu kolaylıkla anlaşılır. Yapısal yaklaşımla değerlendirildiğinde bu alt sistemler arasındaki işlevsel bozuklukların giderilmesi ve dolayısıyla aile yapısının sağlıklı olması, üyelerin ve toplumun da sağlıklı olması demektir. Aile üyeleri arasında gözlemlenen ilişkiler, aile içindeki davranış beklentilerini ve dolayısıyla aile üyeleri arasında daha sonra kalıcı davranış kalıpları için zemin hazırlar. Bu davranış kalıpları üyeler arasındaki sosyalleşme derecesiyle ilişkilidir ve aile işleyişi için gizli veya açık kurallar oluşturulmasına ve sonrasında bu kuralların uygulanmasına zemin hazırlar. Fakat bu davranış kalıplarının ve sonrasında kuralların aile içi ve dışı baskılarla dönüşüm geçirdiği de unutulmamalıdır. İş kaybı, göç etme, eğitim veya siyasi alanda değişimler gibi dış baskılar yanında, iç baskılar ailenin gelişimsel bir dönüm noktasına ulaşmasını (örneğin, bir gencin aile otoritesine göre sahip olduğu faaliyet alanlarının belirlenmesi değişkenlik gösterebilir) veya boşanmayı içerebilir. İşlevsel faydası açısından, aile yapısı, ailenin bu stres faktörlerine uyum sağlamasına ve üstesinden gelmesine izin verirken, sürekliliğini ve genel yapısını korur.

Toplumsal yapı ve alt sistemlerinden olan aile, bireyi emek, iktidar, statü, duygusallık gibi olgularla bağlantılı olarak konumlandırır ve benlik kazanımından kamusal alanda nasıl davranacağına kadar bu davranışları benimsemesine ve gerektiğinde değiştirmesine yardımcı olur (Geçer ve Çelik, 2017: 6).

Çocukların da bu yapının birer üyesi olduğu düşünüldüğünde aile ve diğer toplumsal yapılarla olan etkileşimleri, büyüdükçe ve kendi ortaklıkları ve ailelerini kurma görevleriyle yüzleşmeye başladıkça değişir ve karmaşık hale gelir (Stacey ve Jan, 2002: 309). Özellikle doğumdan itibaren çocuğun sosyalleşmesi ve toplumsal bir varlık haline dönüşmesi konusunda en büyük rol aileye düşmektedir. Anne ve babanın çocukla iletişimi ve ona verdiği sıcaklık ve güven duygusu, çocuğun gelişiminde etkilidir. Fakat günümüzde yukarıda da ifade ettiğimiz gibi ailelerde yaşanan parçalanma, etkileşimin kesintiye uğraması sonucu bireyselleşme gibi durumlar çocuğun ileri ki yaşlarla ilgili sorunlar yaşamasına sebep olmaktadır. Bireyselleşme, çocuğun sosyalleşme ve bağlılık hissetme durumlarından kopuşunu ve dolayısıyla tüketim ve sanal ilişkilerle birlikteliğe yönelmesi anlamına gelmektedir (Mavili ve ark., 2014: 32; Mavili ve ark., 2021); böylece zorluklara dayanma gücü azalan, yüz yüze iletişimi önemsemeyen, sonraki hayatını sorumluluk almadan bencil bir çevrede geçirmeye istekli bireyler artmaya başlamıştır.

Sorumluluktan uzak, bencil birey tipinin giderek yaygınlaşmasında ailenin önemli bir rolü vardır. Ebeveynlerle olan ilişkiler ve buna bağlı olarak oluşan aidiyet hissi en temel faktörlerdir. Aidiyet hissi sosyal, kültürel vb. katılımın sergilenmesinde ve bireyin aile başta olmak üzere bir sistemin parçası olarak görülme biçimidir (Korkut ve Gençtürk, 2020: 210). Aidiyet hissini tam olarak sağlanamaması sosyal izolasyona, yaşadığı çevreye yabancılaşmaya ve yalnızlık duygusuna neden olabilmekte; toplumda gelişen sosyal ilişkilerin kurulmasında bir köprü değil aynı zamanda yalnızlığa karşı da tampon görevi görmektedir (akt. Korkut ve Gençtürk, 2020: 211). Bu hissini gelişmesinde aile içi etkileşimin rolü göz ardı edilmemelidir. Etkileşim seviyesi bireyler arasında sergilenen güç kullanımıyla da doğrudan ilişkilidir. Güç bir sonuç (etki) veya bireysel bir özellik (kişilik) değildir, sonuç kontrolüdür. Etkili olmak için insanlar, güç sahibinin kendi sonuçlarını kontrol ettiğini bilmeli veya buna inanmalıdır. Fiziksel, ekonomik ve sosyal sonuçları fiilen kontrol etmek, bizim bakış açımıza göre etkileme potansiyeli ve bazen sonucu olan güçtür (Fiske ve Berdahl, 2007: 684). Bir toplum veya grupta gücü elinde bulunduran taraf, yaşadığı alana hakimiyet sağlar. Bu anlamda ekonomik durum, cinsiyet veya eğitim gibi faktörler bu güce katkı sağlayan unsurlardandır (Harun ve Celaledin, 2017: 7). Gücün kullanımı, aile içinde otoritenin nasıl sergilendiğinin bir göstergesidir.

Özellikle güç ilişkisi açısından düşünüldüğünde ebeveynler ve çocuklar arası otorite yapısının aile aidiyeti ve dolayısıyla sosyal yaşam üzerinde olumlu veya olumsuz etkileri olabilir. Otorite, gücün kullanımıyla ilişkilidir. Weber'in rasyonel, geleneksel veya karizmatik olarak üç açıdan değerlendirdiği otorite, aile yapısı açısından da benzerlikler içerir. Günümüzde eşitlikçi veya demokratik otorite tipinin aileden başlayarak siyasi sistemler de dahil tüm alanlarda kullanıldığı bilinmektedir. Rasyonel düşüncenin etkili olduğu demokratik otoritenin karşısında gelenekselliği temsil eden muhafazakar eğilimler, aile yapısında gücün değişkenlik göstermesine sebep olmaktadır. Daha çok duygusal etkileşimin yaygın olduğu geleneksel yapı karşısında rasyonel düşünceden kaynaklı demokratik yapı, aidiyetin gelişiminde önemli bir role sahiptir. Aidiyet hissi kaynaklı gelenekselci eğilim, ailede öğrenilen bazı yanlışları sorgulama dışı tutma, akıl süzgecinden geçirmeme gibi boyutlara sebep olabilmektedir; böylece doğruluk adına bireye öğretilen kimi yanlışlar ömür boyu onun düşüncesi, inancı veya tercihi haline gelebilmekte ve ilişkilerini etkileyebilmektedir (Özpolat, 2010: 16).

Bu çalışmadaki amacımız, aile sistemi içerisinde sergilenen otorite tipinin gençler tarafından algılanma düzeyinin aidiyet hissi üzerindeki etkisini incelemektir. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, eğitim düzeyi, gelir durumu, cinsiyet gibi faktörler aile otoritesi tipine ve bu otoritenin algılanma düzeyine etki etmekte ve sergilenen otorite tipi aidiyet hissini gelişimini de farklılaştırmaktadır. Öncelikle çalışmada aidiyet hissini ölçmek için Mavili ve ark. (2014) tarafından geliştirilen "Aile Aidiyet Ölçeği" ve aile otorite algısını ölçmek için ise Kuzgun (1972) tarafından geliştirilen, Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005) tarafından revize edilen "Ana Baba Tutum Ölçeği" kullanılmıştır.

Araştırma örneklemini aidiyet hissi ve otorite algısı arasındaki ilişkiyi ölçmek için üniversitede lisans ve ön lisans düzeylerinde eğitim gören çocuk gelişimi bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmacılar tarafından oluşturulan anket ve ölçekler aracılığıyla toplanan veriler bilgisayar temelli SPSS analiz programıyla değerlendirilerek, elde edilen sonuçlar literatürdeki araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Aile ve Aidiyet

Sanayileşme süreci ile birlikte modern yaşam kentlere göç, bireyci yaklaşımlar ve formel yapıların giderek artması ile açıklanır hale gelmiştir. Aile başta olmak üzere tüm kurumsal yapılarda hiyerarşik ve asimetrik ilişkiden eşitlikçi ilişkiye doğru bir evrilme (Bayer, 2020: 45) yaşanmıştır. Ayrıca önemli bir işlev olan üreme fonksiyonunun giderek yavaşlaması, çocuk sahibi olmak ve aile kurmanın yaygın bir eğilim olmaktan çıkması, çocuk sahibi olmanın maliyetinin artması, kadının iş gücüne katılımı, boşanmaların artması, tek ebeveynli aile yapılarının artması ve bireysel davranışların yaygınlaşmasıyla başka insanların sorumluluğunu üzerine alma kaygısının artması (Özdemir, 2007: 192-193) da ailede bu tür dönüşümlerin gerçekleşmesine sebep olmuştur. Ailenin işlevlerinde sınırlamalar ve aile üyelerinin rol ve statülerinde kısmi değişiklikler görülmeye başlamış, çocukların yetiştirilmesinde ailenin yerini kamu kurumları almıştır (Aluş, 2015: 17). Ayrıca kadınların sosyal, ekonomik ve siyasi açılardan yeni statüler elde etmesi, bilinçli hale gelmesi ve hukuksal kazançlar elde etmesi ile birlikte daha fazla güç kazandıkları görülmektedir (Aluş, 2015: 19). Çocuk hakları konusundaki gelişmeler de aile sisteminde yapının daha eşitlikçi bir hal almasına sebep olmuştur. Tüm bu gelişmeler, aile üyelerinin davranış biçimlerini etkilemiş, aile işlevlerinin farklılaşmasını sağlamış ve bireyin kendini bu sisteme ait hissetme düzeyini de dönüştürmüştür.

Bireylerin, diğer bireylerin sevgi ve şefkatine ihtiyaç duymasının yanı sıra, ait olduklarını hissetmeye yönelik temel bir psikolojik ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaç aynı zamanda sık sık kişisel temaslara veya etkileşimlere girme ve belli bir kimlik edinme açısından sosyolojik bir ihtiyaçtır. İdeal olarak, bu etkileşimler duygusal olarak olumlu veya hoş olacaktır, ancak esas olarak çoğunluğun çatışmadan ve olumsuz duygudan arınmış olması önemlidir. Ayrıca insanların kişiler arası bir bağ veya istikrar, duygusal ilgi ve öngörülebilir geleceğe devam ile işaretlenmiş bir ilişki olduğunu algılamaları gerekir. Bu yön, kişinin diğer kişiyle etkileşimlerine ilişkisel bir bağlam sağlar ve bu nedenle bağ algısı, ait olma ihtiyacını karşılamak için gereklidir. Kişinin bağlantı kurmadığı diğer insanlarla temelde özdeş etkileşimlerle karşılaştırıldığında, katı davranışsal bir kayıt, bu etkileşimler hakkında özel veya ödüllendirici hiçbir şey ortaya koymayabilir. Yine de, devam eden bir ilişki bağlamında bir kişiyle etkileşim, bir yabancıyla veya sıradan bir tanıdıkla etkileşimden öznel olarak farklıdır ve çoğu zaman daha ödüllendiricidir. Ait olma ihtiyacını karşılamak için kişi, diğerinin onun refahını önemseydiğine ve onun sevgisine inanmalıdır (Baumeister ve Leary, 1995: 500).

Çocuklar için aileler ve özellikle ebeveynler sevgi ve şefkat sağlayarak bu ihtiyacın karşılanmasına yardımcı olabilir. Ayrıca aile üyeleri, çocukların kendilerini bu büyük aile grubuna ait hissetmelerine yardımcı olan bir ev ortamı yaratabilir. Alternatif olarak, olumsuz ev ortamları ve ilişkiler, aileye ait olma duygularını engelleyebilir ve çocukların refahı için olumsuz sonuçlar doğurabilir. Aidiyet, toplumsallaşma aşamasının önemli bir parçası olarak doğup büyüdüğümüz, yetiştiğimiz çevreyi ve onun kurallarını tanımaya ve bilmeye destek olan bir kavramdır (Mavili ve ark., 2014: 33). Bireyin bir etnik kökene, aileye veya bir sisteme bağlı hissetme duygusunun sağlanması, hem sosyal hem de kültürel bir ihtiyaçtan doğar. Bir yapıya ait olma hissi ile ortaya çıkan bilinç, bireyin özellikle yetişkinlik çağında toplumsal bütünleşmeye katkıda bulunma ve devletin bir üyesi olarak görevlerini yerine getirme konusunda bireyin sorumluluk almasına yardımcı olur (Özpolat, 2010: 18).

Aile üyeleri arasındaki bağ ve aidiyet duygusu ile bireyler, pek çok soruna karşı dayanıklılık kazanıp sorunlarla mücadele etme yeteneğine kavuşur (Mavili ve Kesen, 2014: 30). Ait olma hissinin temel bir insan ihtiyacı olarak görme ve diğer ihtiyaçlardan ayırt edilebilir olup olmadığını değerlendirmek için kullanılabilir bir dizi kriter mevcuttur. Duygusal niteliklere sahip olan, doğrudan bilişsel faaliyetlerle gerçekleştirilen ve engellendiğinde kötü etkilere yola açabilen, amaca yönelik davranışlar ortaya çıkararak, diğer davranışları etkileyebilen, olumlu koşullarda etkili olan ve en önemlisi de tüm insanlara uygulanma anlamında evrensel değerler olması bu kriterler arasında sayılabilir (Baumeister ve Leary, 1995: 497–529). Aile ve dolayısıyla toplum, bu değerler yardımıyla varlığını devam ettirir. Etkileşimle çocuklara aktarılan değerler sayesinde aile bir yandan kendi, diğer yandan toplumsal ve kültürel yapının devamlılığını sağlama görevini üstlenmektedir (Aluş ve Selçukkaya, 2015: 158).

Aile aidiyet hissinin derecesi bireysel mutlu olma seviyesiyle ilişkilidir. Hayata geldikleri ilk andan itibaren ebeveynlerle kurulan ilişkinin boyutu aileyi algılama ve ailelerine karşı hissettikleri aidiyetin seviyesini etkilemektedir (Gök ve Kocayörük, 2019: 54). Dolayısıyla Gök ve Kocayörük'ün (2019: 54) de ifade ettiği gibi özellikle ikincil toplumsallaşma alanlarında faaliyet göstermeye başlayan birey, kimlik bulma çabasını, toplumsal değerlere yaklaşımını ve diğer toplumsal olgulara olan eğilimini ancak aile bağları, aidiyet hissi ve ebeveynlerini algılama durumu ile ilişkilendirir. Baskıcı bir ailede yetişen bir birey, hak ve özgürlüklere dayalı değerlerin geri plana itildiği bir yapıyı benimserken (Özpolat, 2010: 13), hak ve özgürlüklerinin farkında olarak demokratik açıdan sosyalleşen bireyler, sorgulayan, araştıran ve anlamlandırmaya çalışan bir eğilim gösterme çabası içindedir.

2.2. Aile ve Otorite

Aile yapısında sosyal, siyasi veya kültürel nedenlerle oluşan değişimler toplumda da aynı şekilde gerçekleşir. Geleneksel aileden çekirdek aileye ve tek ebeveynli aileye dönüşüm, çiftlerin sahip olduğu çocuk sayısında azalma, akrabalarından etkileşim ve iletişim açısından uzaklaşma ve sonuç olarak aile işlevlerinin giderek azalması bu değişimlerden en belirgin olanlarıdır (Bayer, 2020: 37). Toplum açısından bakıldığında da yalnızlaşma, yabancılaşma, sorumluluktan kaçma ve işlevlerini yerine getiremeyen bireyler karşımıza çıkmaktadır. Burada temel etkenin kolektif bilincin giderek azalmasıyla ilişkili olduğu söylenebilir. Bunun yanında eğitim sisteminde dönüşümler ve kadınların eğitim konusunda gösterdikleri hassasiyet aile kurma yaşının artması, aile ekonomisine kadınların da katkı yaparak eşitlikçi bir ortam ortaya çıkması ve doğal olarak sosyal, siyasi ve hukuki açılardan eşitlikçi düşüncenin yaygınlaşması da aile yapısındaki değişimlere etkindir. Sorumluluktan kaçan, işbirliği yapmakta özenli olmayan bireylerin çoğaldığı toplum tipi yaygınlaşmaktadır.

Dolayısıyla ailede etkileşimin ve iletişimin değişkenliği, bu toplum tipinin oluşumunda etkindir. Kitle iletişim araçlarının giderek yayılması, teknolojik ilerlemeler sonucu sanal ortamın daha çok tercih edilir hale gelmesi, eğitim düzeyinin artışı ve dini, kültürel ve sosyal değerler, inançlar ve normların bireyler arasında zayıflamaya başlaması da bu etkinin büyümesine sebep olur. Ayrıca aile içi otorite tipinin de etkileşim düzeyini belirleme konusunda etken bir faktör olduğu söylenebilir. Otorite en temel şekliyle gücün kullanım biçimidir. Gücün bir başka ifadesi olan iktidarın belirgin kaynaklar çerçevesinde meşruiyet kazanması olarak ifade edilebilir. Aile açısından bakıldığında gücü elinde bulunduran üyelerin meşru zeminde aileyi idare etme teşebbüsü olarak açıklanmaktadır. Sennett (2011) otoriteyi iktidar koşullarını yorumlama, bir güç imgesi tanımlamak suretiyle denetim ve nüfuz koşullarına bir anlam verme çabası olarak tanımlar. Bu açıdan bakıldığında ailede güç, ekonomik, fiziksel veya duygusal açılardan sergilenme durumundadır. Güç üç kategoride değerlendirilir (Fiske ve Berdahl, 2007: 679): (1) etki olarak güç, (2) potansiyel etki olarak güç ve (3) sonuç kontrolü olarak güç. Bunların hepsi fiziksel, ekonomik ve sosyal açıdan bireylerin refahını etkiler.

Aile ortamında mevcut olan güç ilişkilerinin ailenin devamlılığı açısından etkili faktörler arasında olması, gücün ve sonuç olarak otoritenin önemini öne çıkarmaktadır. Otoritenin ortaya çıkmasında demografik unsurların ve kişilik özelliklerinin yeri büyüktür. Belirli demografik özelliklere sahip bireylerin belirli sosyal rollere girme olasılığı diğerlerinden daha yüksektir ve liderlik özelliklerini içinde barındıran bu bireyler, ailede otoriteyi sağlayabilmektedir. Örneğin aile yapısında kadınların bakıcı ve erkeklerin ekmek kazanma rollerini üstlenmesi, kadınların toplumsal besleyiciler ve erkeklerin lider olma olasılığını daha çok barındırdığını göstermektedir. Yine ergen çocuklar açısından bakıldığında da kendi kararlarının kontrolünü talep eden ergenlerin otorite meşruiyet algısı ve karar verme sürecini sahiplenme zamanlamasında bireysel farklılık olduğunu da göz ardı etmemek gerekir (Cumsille ve ark., 2009: 429). Başkalarını kontrol altında tutma veya onları yönetme arzusu içinde olma gibi kişilik özelliklerine sahip bireylerin de gücü kontrol etme isteğinde oldukları açıktır. Ayrıca bireyin diğer insanların gücüne gereksinim duyma durumu yanında otoritenin gücünden korkma kişilik özelliklerine de sahip olabilir. Kimi zaman insanlar yaşamlarındaki mevcut otorite figürlerinin gerektiği kadar güçlü olmadığını da düşünebilir. Sonuçta ortaya çıkan kişisel otorite imgesi hem güçlü hem de kırılgan bir özellik taşıyabilir ve bu metaforun yok edilmesi eylemi, özgürlüğün, bizzat inanmamakta yattığı inancına yol açar (Sennett, 2011: 87). Bu durum güven ve otorite arası ilişkiyle ilgilidir. Güven ortamı yoksa otorite bağımlılığa kayabilir. Bir partner tarafından güvene değer görülmek kişisel dürüstlüğü kabulüdür. Ama eşitlikçi bir ortamda bu dürüstlük, gerektiğinde eylem nedenlerini ifşa etmek ve aslında diğerinin hayatını etkileyen eylemler için iyi nedenleri olmak anlamına gelir (Giddens, 2010: 175-176).

Ebeveynler tarafından çocukların hayatını etkileyen eylemler konusunda aldığı kararlar, çocukların sonraki yaşamına etki etmektedir. Güç ve otorite kontrolü çoğunlukla babanın elindedir ve ev içi karar alma, sözü geçme ve herkese üstünlük sağlama konularında baba olmanın önemi erkek çocuklar için rol modelidir. Aile sistemi içinde babanın otoritesine uyma eğilimi erkekliğin kadınlıktan daha üstün bir rol olduğunu çocuğa düşündüreceklerdir (Harun ve Celaleddin, 2017: 8). Babalık otoritesi bir otorite biçimi olmakla birlikte salt yöneten yönetilen ilişkisine indirgenemeyecek karmaşık bir sosyal ilişkiler bütünlüğünün birleşimidir (Say, 2015: 140). Anne reisli tek ebeveynli ailelerde aile aidiyetinin daha yüksek olması, geleneksel aile rolleri açısından babaların otorite temsilcisi olması ve annelerin çocuklarla iletişime daha açık olması ve babaların çocuklarla anneler aracılığıyla iletişim kurması gibi nedenlerle ilişkilendirilebilir (Aslantürk ve Mavili, 2020: 2036). Baba otoritesi ve disiplini çocuğu geleneğe, geçmişin belli bir yorumuna bağlarken, annelik çocuğa daha fazla özerklik verilen, daha yumuşak ve daha eşitlikçi bir çocuk yetiştirme şekli olarak günümüzde dönüşüme uğramaya başlamıştır (Giddens, 2010: 102). Her şeye rağmen ortaya çıkan bu değişimin zaman ilerledikçe sadece babanın otoritesinin daha esnek bir yapıya dönüştüğü şeklinde özetlenebilir (Say, 2015: 142).

Ebeveynlik tarzları ailede otoritenin durumunu açıklamakta yeterlidir. Tepki veren ve talep eden otoriter tip, talep eden ama tepki vermeyen otoriter tip, duyarlı ama talep etmeyen otorite tip ve ne talep eden ne de tepki veren ihmalkâr tipler (Smetana, 1995: 299) ailede otorite olarak çeşitlilik gösterir. Ailede çocukların güvenliğinin sağlanması, tehlikelerden korunmaları, sağlıklı beslenmelerinin temin edilmesi gibi ihtiyaçlar otoriteyi doğal bir zorunluluk olarak meşru bir şekilde açığa çıkarır (Duman, 2017: 149). Erkek egemen toplumsal yapıda aile otoritesinin yetki ve sorumluluklarının yaygın olarak baba tarafından temsil edilmesi, geleneksel meşruiyet zeminine oturtulması (Kıraç ve ark., 2021; 93-98) tepki veren-talep eden bir otoriteye örnek olarak gösterilebilir. Disiplin temelli olan bu otorite tipi çoğunlukla akılcı temelden ve kişilik geliştirici olmaktan uzak bir yapıdır. Otorite korkuyu esas alır ve güç kötü amaçlar için kullanılabilir. Korkunun olduğu yerde ise sevgi, şefkat, akıl, adalet ve özgürlük kaybolur (Özpolat, 2010: 20). Korku temelli bir otorite ya boyun eğen ya da isyan eden bir kişilik türüne hizmet eder.

Günümüz modern dünyasında kişisel alanın özgürleştirilmesi temelli gerçekleşen dönüşüm otoritenin yok edilmesi anlamına gelse de talep eden-tepki veren baskıcı otorite tipi yerini daha demokratik ilkelere sahip bir yapıya bırakmaktadır (Giddens, 2010: 104).

Kadın ve çocuğa bakış açısının değişmesi, kadının ekonomik, siyasi ve sosyal alanda aktif olmaya başlaması ve buna bağlı olarak statü ve rol değişiklikleri (Bayer, 2020: 37; Demirel, 2022) bu otorite tipinin yaygınlaşmasında etkili olmuştur. Ebeveynler arası ilişkiler ve uygulanan otorite, çocukların iletişim biçimini etkilemekte ve çocuğun kimlik kazanımına ve kararlı kişilik yapısına bürünmesine sebep olmaktadır (Bayer, 2020: 55). Aile içinde yaşanan şiddet ve çatışma, çocukların gelecekteki sağlıklı ilişkiler yaşayamamasına sebep olmaktadır. Sonuç olarak demokratik, koruyucu-istekçi veya otoriter otorite tiplerinin çocuklar tarafından algılanış şekli, gelecekteki yaşamlarını da etkileyecektir.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Gençlerin aile otorite algısı ve aile aidiyet düzeyi arasında ilişki olup olmadığını araştırdığımız bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden anket araştırması kullanılmıştır. Araştırmada “Ana-baba tutum (otorite) algısına göre aile aidiyet düzeyi farklılaşmakta mıdır?”, sorusuna cevap aranmış ayrıca bazı değişkenler açısından aile aidiyeti ve ana-baba tutum algısının farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Keskin Meslek Yüksekokulunda öğrenimine devam eden çocuk gelişimi öğrencileri oluşturmaktadır. Tamamen gönüllü katılım ile sürdürülen anket çalışmasına 217 öğrenci katılım göstermiştir.

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kuruluna başvuruda bulunulmuş ve 22.04.2022 tarih ve 04’Nolu toplantıda araştırmanın yapılması etik açıdan uygun bulunmuştur. Google formlar üzerinden hazırlanan veri toplama aracıyla 15.09.2022 ve 15.01.2023 tarihleri arasında 217 öğrenciden veriler toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından oluşturulan 16 soruluk sosyo-demografik bilgi formu, Aile Aidiyet Ölçeği ve Ana-Baba Tutum Ölçekleri aracılığıyla veriler toplanmıştır.

Mavili ve arkadaşları (2014) tarafından geliştirilen “Aile Aidiyet Ölçeği” 17 maddeden oluşmaktadır ve iki alt boyuttan (kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti) ibarettir. Maddelerin 13’ü olumlu, 4’ü olumsuz olarak yazılmıştır. Beşli likert şeklinde oluşturulan ölçekte maddelerde belirtilen düşünceye, bireylerden “tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), tamamen katılmıyorum (1)” olmak üzere beş derecede görüş bildirmeleri istenmektedir. 5, 7, 9 ve 12. maddeler olumsuz maddeler olup tersten hesaplanmaktadır (Mavili ve ark., 2014: 40). Aile aidiyeti ve alt boyutlarından alınan puan arttıkça aidiyetin yüksek olarak belirlendiği ifade edilebilir.

Gençlerin ana-baba tutum algılarını ölçmek için ise Kuzgun (1972) tarafından geliştirilen, Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005) tarafından revize edilen “Anne Baba Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Toplamda 40 maddeden oluşan Anne Baba Tutum Ölçeği; demokratik, koruyucu-istekçi ve otoriter ana baba tutumları olmak üzere üç alt boyuta sahiptir. Ölçeğin 15 maddesi demokratik tutumları, 15 maddesi koruyucu-istekçi tutumları ve 10 maddesi de otoriter tutumları ölçmektedir. Beşli likert tipinde geliştirilen ölçekte 1 (Hiç Katılmıyorum)... 5 (Tamamen Katılıyorum) şeklinde cevaplar derecelendirilmiştir. Her bir alt ölçekten (demokratik, koruyucu-istekçi ve otoriter) katılımcıların aldığı puan yükseldikçe o alt ölçek için algının yüksek olduğu; alınan puan düştükçe de o alt ölçek için algının düşük olduğu şeklinde yorumlama yapılmaktadır.

Ayrıca istatistiksel olarak yapılan normallik dağılımı analizinde verilerin normallik dağılımı incelenmiş ve Swekness (-1,162) ve Kurtosis (1,452) değerlerine ulaşılmıştır. Swekness ve Kurtosis değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında belirlenmesi verilerin normal dağılımını göstermektedir (Tabachnick and Fidell, 2013: 68). Normal dağılım göstermesine bağlı olarak da t-testi ve tek yönlü ANOVA istatistiksel analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. 217 katılımcıdan elde edilen verilere ilişkin yapılan güvenilirlik testine göre ise Cronbach’s alpha 0,55 olarak bulunmuştur.

4. BULGULAR

Araştırmanın amaçları doğrultusunda, elde edilen veriler SPSS programına işlenmiş ve verilerin istatistiksel analizi yapılmıştır.

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

		N	%
Cinsiyet	Kadın	211	97,2
	Erkek	6	2,8
Yaş	18-20	158	72,8
	21-25	38	17,5
	26-30	10	4,6
	31-40	10	4,6
	50 +	1	0,5
Eğitim Türü	Çocuk Gelişimi (L)	149	68,7
	Çocuk Gelişimi (Ön-L)	68	31,3
Sınıf Düzeyi	Birinci Sınıf	44	20,3
	İkinci Sınıf	127	58,5
	Üçüncü Sınıf	37	17,1
	Dördüncü Sınıf	9	4,1
Ebeveyn Durumu	Anne ve Baba Sağ	206	94,9
	Yalnız Baba Sağ	2	0,9
	Yalnız Anne Sağ	9	4,1
Ebeveyn Birliktelik Durumu	Anne ve Baba Birlikte	199	91,7
	Anne ve Baba Ayrı	18	8,3
Anne Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil-İlkokul	79	36,4
	Ortaokul	86	39,6
	Lise	39	18
	Üniversite	13	6
Baba Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil-İlkokul	48	22,1
	Ortaokul	73	33,6
	Lise	69	31,8
	Üniversite	27	12,4
Sahip Olunan Kardeş Sayısı	Yok	5	2,3
	1	49	22,6
	2	97	44,7
	3	30	13,8
	4	20	9,2
	5	5	2,3
	6	4	1,8
	7	3	1,4
	8	2	0,9
	9	1	0,5
10	1	0,5	
Kaçınıcı Çocuk Olma Durumu	En Küçük	65	30
	Ne Küçük Ne Büyük	83	38,2
	En Büyük	69	31,8
Barınma Durumu	Aile Yanı	99	45,6
	Yurt, Apart vb.	114	52,5
	Akraba Yanı	4	1,8

En İyi Anlaşılan Aile Üyesi	Anne	132	60,8
	Baba	21	9,7
	Kardeş	58	26,7
	Büyük Anne/Baba	6	2,8
Aile Aidiyet Algısı	Düşük	10	4,6
	Orta	93	42,9
	Yüksek	114	52,5
Ailede Otorite Sahibi Algısı	Anne	63	29
	Baba	147	67,7
	Kardeş	2	0,9
	Büyük Anne/Baba	5	2,3
Aile Otorite Türü Algısı	Baskıcı-Aşırı Kontrolcü	51	23,5
	Serbest Bırakan	20	9,2
	Demokratik	146	67,3
	Toplam	217	100,0

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların % 97,2'sinin kadın olduğu, % 72,8 oranında yaş aralığının 18-20 arasında olduğu belirlenmiştir. % 68,7 katılımcının lisans çocuk gelişimi öğrencisi olduğu belirlenirken % 58,5'inin ikinci sınıf öğrencisi olduğu anlaşılmaktadır. Ön lisans çocuk gelişimi eğitiminin iki yıllık olması bu durumu açıklar niteliktedir. Ayrıca katılımcıların % 94,9'unun anne ve babasının sağ olduğu ve %91,7'sinin anne ve babasının bir arada olduğu görülmektedir. Anne eğitim durumunun %39,6 ile ortaokul mezuniyetinde olduğu, baba mezuniyet durumunun ise % 33,6 ile yine ortaokul mezuniyetiyle en fazla olduğu belirlenmiştir. Annelerde üniversite mezuniyet oranı % 6 iken babalarda üniversite mezuniyet oranı % 12,4 ile iki katından daha fazla bir orana sahiptir. Bu durum da erkeklerin yükseköğrenime kadınlara kıyasla daha fazla katılımıyla açıklanabilir. Sahip olunan kardeş sayısında yoğunluk % 44,2 ile iki kardeş düzeyinde ön plana çıkmakta, katılımcıların %38'2'si ise kendisinden büyük veya küçük kardeşlerinin olduğunu paylaşmaktadır. Öğrencilerin %52,5'i yurt, apart vb., şekillerde barınma durumunu sürdürmektedir. En iyi anlaşılan aile üyesinin % 60,8 ile anne olduğunun belirlendiği durumda % 52,5'lik katılımcı grubunun aile aidiyetinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Son olarak ailelerdeki otorite sahibinin %67,7 oranında baba olduğu ve aile otorite algısında %67,3' lük bir oranla demokratik aile algısının hakim olduğu görülmektedir. Ailedeki otorite sahibinin genel olarak baba olarak nitelendirilmesi toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkili olarak açıklanabilir.

Tablo 2. Ana-Baba Tutumlarına İlişkin Genel Puanlar ve Alt Boyutlardan Alınan Puanlar

Değer	Ana-Baba Tutumu	Demokratik	Koruyucu-İstekçi	Otoriter	n
En Düşük Puan	40	15	15	10	217
En Yüksek Puan	200	75	75	50	
Ortalama Puan	116,83	41,15	41,83	33,86	
Std. Sapma	17,97	7,72	7,59	5,00	

Tablo 2 incelendiğinde genel ana baba tutum ölçeğinden katılımcıların ortalama 116,83 puan (min. 40-max. 200) aldıkları anlaşılmaktadır. Demokratik ana baba tutumu alt boyutunda en düşük puan 15, en yüksek puan 75 iken katılımcıların ortalaması 41,15 olarak belirlenmiştir. Koruyucu-istekçi ana baba tutumu alt boyutunda en düşük puan 15, en yüksek puan 75 iken katılımcıların ortalaması 41,83 olarak gerçekleşmiştir. Otoriter ana baba tutumu alt boyutunda ise en düşük puan 10, en yüksek puan 50 iken katılımcıların ortalaması 33,86'dır.

Buradan hareketle otoriter ana baba tutumlarının olduğu ifade etmekle birlikte en yaygın ana baba tutumunun koruyucu-istekçi ana baba tutumları şeklinde olduğu söylenebilir. Demokratik ana-baba tutumlarının da koruyucu ve istekçi ana baba tutumları ile neredeyse aynı düzeyde olduğunu eklemek gerekir.

Tablo 3. Aile Aidiyetine İlişkin Genel Puanlar ve Alt Boyutlardan Alınan Puanlar

Değer	Genel Aile Aidiyeti	Kendilik Aidiyeti	Aile Aidiyeti (Alt Boyutu)	n
En Düşük Puan	17	18	5	217
En Yüksek Puan	85	60	25	
Ortalama Puan	69,19	51,70	17,49	
Std. Sapma	11,33	8,54	3,61	

Tablo 3 incelendiğinde genel aile aidiyeti ölçeğinden katılımcıların ortalama 69,19 puan (min. 17-max. 85) aldıkları anlaşılmaktadır. Kendilik aidiyeti alt boyutunda en düşük puan 18, en yüksek puan 60 iken katılımcıların ortalaması 51,70 olarak belirlenmiştir. Aile aidiyeti alt boyutunda ise en düşük puan 5, en yüksek puan 25 iken katılımcıların ortalaması 17,49 olarak gerçekleşmiştir. Genel aile aidiyetinin katılımcılar arasında yüksek olduğu; özellikle kendilik aidiyetinin oldukça yüksek olduğu ifade edilebilir. Aile aidiyeti alt boyutu incelendiğinde bu kısmında yüksek olduğu söylenebilir.

Buna ek olarak verilerin analizinde normallik dağılım testi gerçekleştirilmiş olup verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşıldıktan sonra parametrik testlerle analizler gerçekleştirilmiştir.

▪ Bu doğrultuda cinsiyet, eğitim türü (lisans-önlisans) ve ebeveyn birliktelik durumuna göre aile aidiyeti ve ana baba tutumlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek adına ilişkisiz örneklem t-testi gerçekleştirilmiştir. Buna göre; Ana-baba tutum ölçeği ve alt boyutları ile aile aidiyet ölçeği ve alt boyutlarından elde edilen verilerle cinsiyete, eğitim türüne (lisans-önlisans) ve ebeveyn birliktelik durumuna göre, ana-baba tutum algısı ve aile aidiyetinin anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$). Cinsiyete göre kadın ve erkek katılımcıların aile aidiyet ölçeğinden aldığı ortalama puanlar kadınlar için 69,1 erkekler içinse 72,67 olarak belirlenmiştir. Buna göre erkeklerin aile aidiyetinin kadınlara kıyasla daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Ana-baba tutumları açısından ise demokratik ve koruyucu-istekçi ana-baba tutumları arasında cinsiyetlere göre belirgin bir puan farkı görülmezken otoriter ana-baba tutum algısına yönelik kadınlarda ortalama 33,80, erkeklerde ise 35,83 şeklinde ortalama puanlar belirlenmiştir. Buna göre erkeklerin otoriter ana-baba algısının daha yüksek olduğu söylenebilir.

▪ Öğrenim görülen eğitim düzeyine (aile aidiyet ölçeğinden alınan ortalama puanlar lisans öğrencileri için 69,8 önlisans öğrencileri içinse 67,84 olarak belirlenmiştir. Buna göre lisans çocuk gelişimi öğrencilerinin aile aidiyet düzeyinin görece daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Ana-baba tutumları açısından bakıldığında ise ortalama puanlar arasında belirgin bir fark söz konusu değildir.

▪ Ebeveyn birliktelik durumuna göre aile aidiyet ölçeğinden alınan ortalama puanlar ebeveyni birlikte yaşayan öğrenciler için 69,83 ebeveyni ayrı yaşayan öğrencileri içinse 62,11 olarak belirlenmiştir. Buna göre ebeveyni birlikte yaşayan öğrencilerin aile aidiyetinin daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Ana-baba tutumları açısından bakıldığında ise ortalama puanlar arasında belirgin bir fark söz konusu değildir.

İlişkisiz örnekler t-testlerine ek olarak diğer değişkenler tek yönlü ANOVA analizi ile incelenmiştir. Buna göre; Ana-baba tutum ölçeği ve alt boyutları ile aile aidiyet ölçeği ve alt boyutlarından elde edilen verilerle yaş, öğrenime devam edilen sınıf düzeyi, anne ve baba sağ-ölüm durumu göre ana-baba tutum algısı ve aile aidiyetinin anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$).

- Yaş gruplarına göre ana-baba tutum ölçeği değerlendirildiğinde 21-25 yaş aralığında olanların 35,32 ortalama puanla otoriter ana-baba tutum algısının en fazla olduğu, 31-40 yaş aralığında olanların 43,60 ortalama puanla koruyucu-istekçi ana-baba tutum algısının en fazla olduğu ve 18-20 yaş aralığında olanların 41,28 ortalama puanla demokratik ana-baba tutum algısının en yüksek olduğu belirlenmiştir. Aile aidiyet ölçeği yaşa göre değerlendirildiğinde 31-40 yaş aralığında olanların ortalama puanın üzerinde 73,60 puanla en yüksek puanı aldıkları görülürken 26-30 yaş öğrenciler için 66,00 puanla en düşük değere sahip oldukları belirlenmiştir.
- Öğrenime devam edilen sınıf düzeyine göre ana-baba tutum ölçeği değerlendirildiğinde dördüncü sınıf öğrencilerinin 35,33 ortalama puanla otoriter ana-baba tutum algısının en fazla olduğu belirlenmiştir. Aile aidiyet ölçeği öğrenime devam edilen sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde üçüncü sınıf öğrencilerinin ortalama puanın üzerinde 70,24 puanla en yüksek dördüncü sınıf öğrencilerinin ise 68,67 puanla en düşük değere sahip oldukları belirlenmiştir.
- Anne ve baba sağ-ölüm durumuna göre ana-baba tutum ölçeği değerlendirildiğinde sadece babası sağ olan öğrencilerin 36,50 ortalama puanla otoriter ana-baba tutum algısının en fazla olduğu belirlenmiştir. Buna göre baba figürünün ana-baba tutum algısında daha belirleyici olduğu anlaşılabilir. Aile aidiyet ölçeği anne ve baba sağ-ölüm durumuna göre değerlendirildiğinde anne ve babası sağ olan öğrencilerin ortalama puanın üzerinde 69,78 ortalama puanla en yüksek, sadece babası sağ olan öğrenciler için 43,00 puanla en düşük değere sahip oldukları belirlenmiştir. Buradan hareketle de annenin sağ olmasının aile aidiyetini artıran bir durum olduğu sonucuna ulaşılabılır.

Tablo 4. Aile Aidiyet Ölçeği Games-Howell Testi Gruplar Arası Fark Analizi

Ölçek	Değişken	Değişkenler	Ortalama Farkı	P
Aile Aidiyeti Toplam	Anne ve baba sağ	Baba Sağ	22,77670*	0,000*
		Anne Sağ	8,22114	
Aile Aidiyeti Alt Boyut	Anne ve baba sağ	Baba Sağ	6,08252*	0,032*
		Anne Sağ	0,91586	
Kendilik Aidiyeti Alt Boyut	Anne ve baba sağ	Baba Sağ	20,69417*	0,000*
		Anne Sağ	7,30529	

Tablo 4'te yer alan veriler incelendiğinde Post Hoc testi Games-Howell analizi sonucunda aile aidiyeti tutum ölçeğinde; anne ve babası sağ olanlarla sadece babası sağ olanlara göre anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Ayrıca aile aidiyeti alt boyutunda da anne ve babası sağ olanlarla sadece annesi vefat etmiş olanlara göre anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Aynı durum kendilik aidiyeti alt boyutu için de geçerlidir. Anne ve babanın sağ olması sadece babası sağ olanlara kıyasla aile aidiyetini artıran bir bulgu olarak görülmektedir.

Ana-baba tutum ölçeği ve alt boyutları ile aile aidiyet ölçeği ve alt boyutlarından elde edilen verilerle annenin ve babanın eğitim durumu, kardeş sayısı, kardeş sırası, barınma ve en iyi anlaşılın aile üyesine durumuna göre ana-baba tutum algısı ve aile aidiyetinin anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$).

- Annenin eğitim durumuna göre ana-baba tutum ölçeği değerlendirildiğinde annesi ortaokul mezunu olanların 34,01 ortalama puanla otoriter ana-baba tutum algısının en fazla olduğu, annesi üniversite mezunu olanların 43,16 puanla koruyucu-istekçi ana-baba tutum algısının en fazla olduğu belirlenmiştir. Aile aidiyet ölçeği annenin eğitim durumuna göre değerlendirildiğinde annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin ortalama puanın üzerinde 70,52 puanla en yüksek, annesi üniversite mezunu olan öğrenciler içinse 67,69 puanla en düşük değere sahip oldukları belirlenmiştir.

- Babanın eğitim durumuna göre ana-baba tutum ölçeği değerlendirildiğinde babası lise mezunu olanların 34,30 ortalama puanla otoriter ana-baba tutum algısının en fazla olduğu belirlenmiştir. Aile aidiyet ölçeği babanın eğitim durumuna göre değerlendirildiğinde babası okuryazar olmayan veya ilkokul mezunu olan öğrencilerin 70,04 puanla ortalama puanın üzerinde en yüksek, babası üniversite mezunu olan öğrenciler içinse 68,51 puanla en düşük değere sahip oldukları belirlenmiştir.
 - Kardeş sayısına göre ana-baba tutum ölçeği değerlendirildiğinde kendisi dışında üç kardeşe sahip olanların otoriter, koruyucu-istekçi ve demokratik ana-baba tutum algısının en yüksek olduğu görülmektedir. Aile aidiyet ölçeği kardeş sayısına göre değerlendirildiğinde tek çocuk olan öğrencilerin 72,20 puanla ortalama puanın üzerinde en yüksek, kendisi dışında iki kardeşi olan öğrenciler içinse 67,67 puanla en düşük değere sahip oldukları belirlenmiştir.
 - Kardeş sırasına göre ana-baba tutum ölçeği değerlendirildiğinde ne en küçük ne de en büyük olanların 34,26 ortalama puanla otoriter ana-baba tutum algısının en fazla olduğu ve en büyük çocuk olanlarda 42,97 ortalama puanla koruyucu-istekçi ana-baba tutum algısının en fazla olduğu belirlenmiştir. Aile aidiyet ölçeği kardeş sırasına göre değerlendirildiğinde ne en küçük ne en büyük çocuk olan öğrencilerin 69,80 puanla ortalama puanın üzerinde en yüksek, en küçük çocuk olan öğrenciler içinse 68,04 puanla en düşük değere sahip oldukları belirlenmiştir.
 - Barınma durumuna göre ana-baba tutum ölçeği değerlendirildiğinde yurt, apart vb., alanlarda barınanların 33,98 ortalama puanla otoriter ana-baba tutum algısının en fazla olduğu, ailesi yanında barınanların 42,40 ortalama puanla ortalama koruyucu-istekçi ana-baba tutum algısının en fazla olduğu belirlenmiştir. Akrabası yanında barınan öğrenciler içinse 37,25 ortalama puanla koruyucu-istekçi ana-baba tutum algısının öne çıktığı görülmektedir. Aile aidiyet ölçeği barınma durumuna göre değerlendirildiğinde yurt, apart vb., alanlarda barınan öğrencilerin 69,79 puanla ortalama puanın üzerinde en yüksek, akrabası yanında barınan öğrenciler içinse 64,50 puanla en düşük değere sahip oldukları belirlenmiştir.
 - En iyi anlaşılabilir aile üyesine göre ana-baba tutum ölçeği değerlendirildiğinde büyükanne/büyükbaba ile en iyi anlaşılabilir öğrencilerde 35,50 ortalama puanla otoriter ana-baba tutum algısının en fazla olduğu belirlenmiştir. Aile aidiyet ölçeği en iyi anlaşılabilir aile üyesine göre değerlendirildiğinde annesiyle en iyi anlaşılabilir öğrencilerin 70,51 ortalama puanla ortalama puanın üzerinde en yüksek, büyükanne/büyükbaba ile en iyi anlaşılabilir öğrenciler içinse 60,00 puanla en düşük değere sahip oldukları belirlenmiştir.
- Ayrıca yukarıda sıralanan her bir analiz için yapılan Post Hoc testi Games-Howell analizi çerçevesinde de genel ölçekler ve ölçek alt boyutlarında gruplar arası herhangi bir farka rastlanmamıştır.

Tablo 5. Aile Aidiyet Düzeyi Algısının Ölçek Puanlarına Göre Anlamlılık Düzeyi

	Aile Aidiyet Düzeyi Algısı	n	Ortalama	f	p
Ana-Baba Tutumları	Düşük	10	105,00	3,692	0,027*
	Orta	93	119,67		
	Yüksek	114	115,57		
Demokratik	Düşük	10	38,30	2,556	0,080
	Orta	93	42,42		
	Yüksek	114	41,15		
Koruyucu-İstekçi	Düşük	10	38,20	5,167	0,006*
	Orta	93	43,61		
	Yüksek	114	40,70		
Otoriter	Düşük	10	28,50	7,150	0,001*
	Orta	93	33,63		
	Yüksek	114	34,50		

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların büyük bir kısmı aile aidiyetini orta düzeyde (N: 93), büyük bir kısmı da yüksek düzeyde (N: 114) betimlemiştir. Aile aidiyetinin düşük olduğunu ifade edenlerin sayısı sadece N: 10 olarak gerçekleşmiştir. Orta düzeyde aile aidiyetinin ana boyut ve alt boyutlarda en yaygın tür olduğu da ortalama puanlar aracılığıyla belirlenmiştir. Ayrıca aile aidiyet düzeyi algısının genel ana baba tutumları, koruyucu-istekçi ana baba tutumları ve otoriter ana baba tutumlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p < 0.05$). Demokratik ana-baba tutumları dışında diğer alt boyutlarda ana-baba tutumları aile aidiyet algısı düzeyinde etkiye sahiptir.

▪ Ana-baba tutum ölçeği ve alt boyutları ile aile aidiyet ölçeği ve alt boyutlarından elde edilen verilerle ailedeki otorite sahibine göre bir tutum farklılaşmasının olup olmadığını belirlemek için gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA analizinde ailedeki otorite sahibine göre ana-baba tutum algısı ve aile aidiyetinin anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p > 0.05$). Ailedeki otorite sahibi algısına göre ana-baba tutum ölçeği değerlendirildiğinde annesinin otorite sahibi olduğunu ifade eden öğrencilerde 42,41 ortalama puanla demokratik ana-baba tutum algısının en fazla olduğu belirlenmiştir. Aile aidiyet ölçeği ailedeki otorite sahibine göre değerlendirildiğinde kardeşinin otorite sahibi olduğunu ifade eden öğrencilerin 72,00 puanla ortalama puanın üzerinde en yüksek, büyükanne/büyükbabasının otorite sahibi olduğunu ifade eden öğrenciler içinse 64,00 puanla en düşük değere sahip oldukları belirlenmiştir.

Tablo 6. Aile Otorite Türü Algısının Ölçek Puanlarına Göre Anlamlılık Düzeyi

	Aile Otorite Türü	n	Ortalama	f	p
Aile Aidiyeti	Baskıcı-Aşırı Kontrolcü	51	57,31	56,821	0,000*
	Serbest Bırakan	20	69,70		
	Demokratik	146	73,27		
Aile Aidiyeti Alt Boyutu	Baskıcı-Aşırı Kontrolcü	51	14,08	44,540	0,000*
	Serbest Bırakan	20	17,00		
	Demokratik	146	18,75		
Kendilik Aidiyeti Alt Boyutu	Baskıcı-Aşırı Kontrolcü	51	43,23	47,410	0,000*
	Serbest Bırakan	20	52,70		
	Demokratik	146	54,52		
	Demokratik	146	34,54		

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların büyük bir kısmının genel aile aidiyeti ve alt boyutlarının her ikisinde de demokratik ana-baba tutumu algısına sahip oldukları (N: 146) anlaşılmaktadır. Ayrıca aile otorite türü algısının genel aile aidiyeti, aile aidiyeti alt boyutu ve kendilik aidiyeti alt boyutlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p<0.05$). Buna ek olarak yapılan Post Hoc testi Tukey analizi ve Games-Howell analizleri neticesinde kendilik aidiyeti alt boyutunda; baskıcı-aşırı kontrolcü ana-baba tutumuyla demokratik ve serbest bırakan grupları arasında anlamlı fark vardır. Genel aile aidiyetinde; baskıcı-aşırı kontrolcü ana-baba tutumuyla demokratik ve serbest bırakan grupları arasında anlamlı fark vardır. Yani aşırı-kontrolcü ana-baba tutumları kendilik aidiyetini ve genel aile aidiyetini diğer boyutlara kıyasla görece düşürmektedir.

Tablo 7. Aile Aidiyetini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Regresyon Analizi

Model	Değişken	R2	B	t	p
1	Ana-Baba Tutumları	0,19	53,061	10,593	0,000*

Tablo 7 incelendiğinde aile aidiyetinin ana-baba tutumları ile % 19 oranında ($R^2=0,19$) açıklanabildiği sonucuna ulaşılmıştır. Aile aidiyetinin yordanmasında ana-baba tutumları dışında diğer faktörlerin % 81 oranında etkisi olduğu ifade edilebilir.

5. TARTIŞMA

Literatürde sosyalleşme sürecinde babanın çocuk üzerinde etkisi olduğunu vurgulayan çalışmalar bulunmuştur. Babadan yoksun büyüyen çocukların anneleri tarafından daha koruyucu büyütülmesine neden olmakta ve cinsiyet kalıplarında ve kimlik oluşumunda negatif sonuçlar doğurduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca babanın varlığı çocuğun akranlarıyla uyum içerisinde olmasına ve olumlu kişilik geliştirmesine sebep olduğu da görülmektedir (Bayer, 2020: 51). Günümüz modern dünyasında hem babanın hem de annenin ekonomik işleve katkı yaptığı yeni bir aile yapısı giderek yaygınlaşmaktadır. Bu durum ebeveynlerin aile içi ve dışı her alanda işbölümü yapma gereksinimini ortaya çıkarmıştır (Bayer, 2020: 57).

Ebeveyn eğitim düzeyinin giderek yükselmesi, bilgi yayılım hızının artması ve tüm dünyadan çocuk yetiştirmeye yönelik örneklerin direkt olarak ebeveynler tarafından anlaşılır hale gelmesi çocuklara olan tutumlarda olumlu yönde değişime sebep olmuştur. Sosyo-ekonomik düzeye ve eğitim düzeyine göre çocuğa yönelik olumlu tutum sergileme davranışı arasında olumlu yönde ilişki olduğuna yönelik çalışmalar mevcuttur (Tezel Şahin ve Cevher, 2007: 782). Bu çalışma kapsamında aile aidiyetinin genel olarak yüksek olması algılanan ana-baba tutumlarının çoğunlukla koruyucu-istekçi ve demokratik olarak öne çıkmasıyla açıklanabilir. Bu durum literatürde yer verilen ebeveyn eğitim durumunun yükselmesi ve dolayısıyla ana-baba tutumlarının daha demokratik bir çizgiye gelmesi sonucuyla uyumluluk göstermektedir.

Aşırı-kontrolcü ana-baba tutumları kendilik aidiyetini ve genel aile aidiyetini diğer boyutlara kıyasla görece düşürmektedir. Yapılan çalışmalarda da demokratik yaklaşım ve tutumların bireylerin aile aidiyetini ve kişilik gelişimini olumlu etkilediğini yansıtmaktadır. Gök ve Kocayörük ve ark.'nın yaptığı çalışmaya göre ergenlerin ebeveynlerini katılımcı, özerklik sağlayan ve eşitlikçi birer kişi olarak algılamaları ve böylece otonom bir karaktere sahip olmaları onların iyi oluşlarına olumlu etki yapmıştır (Gök ve Kocayörük, 2019: 62). Ayrıca özerklik, yeterlik ve ilişkililik ihtiyaçlarının karşılanması da iyi oluşa olumlu etki yapmakta, faaliyetlerinde ve kişisel kararlarında özgür seçim hakkı olan kişilerin bu eylemlerini gerçekleştirirken kendilerini yeterli hissetmelerine, aidiyet hislerinin yüksek olmasına ve öznel iyi oluşlarına katkı sağladığı belirlenmiştir (Gök ve Kocayörük, 2019: 63).

Ülkemizde yapılan çalışmalar, geçmişten günümüze aile-çocuk ilişkilerindeki değişimlerin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Çocuğa karşı daha bilinçli, daha olumlu tutumlar sergileyen ebeveynlerin çocuğa faydacı yaklaşım sergilemeye devam ettikleri, eğitim ve gelir düzeyi arttıkça çocuğun kişilik oluşumuna ve eğitimine daha fazla önem verildiği vurgulamaktadır (Tezel ve Cevher, 2007: 786). Liseli 844 kişi üzerinde otoritenin hangi ebeveynde olduğunu ve ergenle ilişkilerde ne kadar makul olduğuna ilişkin yapılan bir araştırmada baba, anneden yaklaşık üç kat daha fazla aile otoritesi olarak algılanmış; oğullar babayı otorite olarak görme eğilimindeyken, kızlar anneyi oğullardan daha çok otorite sahibi olarak görme eğilimindedir. Gençler anneyi son derece ilgili, objektif ve hayattan zevk alan biri olarak görmüşlerdir. Baba ise ilgili, nesnel, hayattan zevk alan ve çocuğun uyumu ve başarısına ilişkin beklentilerinde titiz olmayan bir ebeveyn algısı ortaya koymuştur (Harris ve Howard, 1981). 18 yaş üstünde yer alan toplam 564 yetişkin bireyle yapılan çalışmaya göre yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantılarının; anne ve baba eğitim düzeyine, algılanan ana-baba tutumuna ve algılanan sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. (Bilgin ve ark., 2021).

Dördüncü sınıf öğrencilerinin ana-baba tutumlarını otoriter olarak nitelediği ve aile aidiyetinin diğer sınıf düzeylerine göre daha düşük olduğu sonucu mevcuttur. Bu durumun açıklanmasında artık lisans eğitiminin bitmeye yakın olduğu ve ayrılmış, kendi ayakları üzerinde durabilen bir birey olduğunun ortaya konulmasıyla ilgili açıklanabilir. Yani burada kendi gereksinimlerini giderebilen ve geleceğine yön verebilen bir birey duruşunun hakim olduğu söz konusu olabilir. Annesiyle en iyi anlaşılan öğrencilerin aile aidiyet algısının yüksek olması, büyükanne/büyükbaba ile en iyi anlaşılan öğrencilerin ise düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Annenin, aile birlikteliği ve paylaşımı noktasında önemli bir figür olması ile bu durum açıklanabilir. Ayrıca büyükbaba ve/veya büyükanne ile en iyi anlaşılmasının gerekçesi de anne ve baba ile daha etkili bir bağın kurulamaması olarak yorumlanabilir. Çünkü bu grupta aile aidiyet düzeyi oldukça düşük olarak belirlenmiştir. Bu sonuçta yapılan çalışmaların sonuçlarıyla uyumluluk göstermektedir.

Üniversite öğrencileriyle yapılan bir başka çalışmada aile aidiyeti ile özgeci davranışlar arasında bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Ayrıca, aileyle düzenli zaman geçirme sıklığı, ailelerinde yaşanan problemlerde katılımcıların takındıkları tutumları, aile-akraba ilişkileri, yardım isteyebilecekleri arkadaş sayıları, yaşamlarının çoğunda hissettikleri duyguları, ailelerinin duygularını anlama durumu, ailelerinin yanında ağlayabilme durumu ve ailelerinin kendilerini başkalarıyla kıyaslama durumunun aile aidiyetini ve özgeci davranışları üzerinde anlamlı bir farklılık yarattığı görülmüştür (Özdemir ve ark., 2020: 109).

Ayrıca yurt, apart vb., barınma alanlarında kalanların aile aidiyetinin daha yüksek olduğu, akrabaları yanında kalanların ise aile aidiyetinin en düşük ölçülmesi literatürdeki diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Burada yurt, apart vb., alanlarda barınan öğrencilerin otoriter ana-baba tutum algısı olmasına rağmen aile aidiyetinin en yüksek olarak belirlenmesi öngörülemeyen bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Tek çocuk olanların aile aidiyet algısının en yüksek olduğuna dair bu çalışmanın sonucu literatürde yapılan diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Kardeş sayısının artması aile aidiyetinin azaltan bir unsur olarak diğer çalışmalarda da ortaya konmuştur. Yine kardeş sayısının artması aile aidiyetini düşürdüğüne dair çalışmalar söz konusudur (Kıraç ve ark., 2021). Öğrencilerin genel akademik not ortalamaları arttıkça aile aidiyet düzeylerinin artış gösterdiği diğer çalışmalarda ön plana çıkan bir diğer sonuçtur. Bu araştırmada lisans düzeyinde öğrenimine devam eden öğrencilerin aile aidiyet algısının daha yüksek olarak belirlenmesi literatür ile benzerlik göstermektedir (Kıraç ve ark., 2021: 79).

Aile içi şiddet deneyiminin varlığı kendilik ve aile aidiyetini olumsuz etkilemektedir. Literatürde yapılan birçok çalışmada aile aidiyet algısının kadınlarda daha yüksek olduğu belirlenirken bu çalışmada erkeklerde aile aidiyet algısının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bu durumun literatürle benzerlik göstermemesindeki temel gerekçenin çocuk gelişimi öğrencilerinin büyük bir kısmının kız öğrencilerden oluşuyor olmasıyla ilişkilendirilebilir. Çalışma grubu açısından kadın, erkek dağılımının daha orantılı olduğu durumlarda farklı sonuçlar alınabileceği öngörülmektedir. Anne-babanın eğitim düzeyi ve genç yetişkine karşı tutumları ile aile aidiyeti arasında anlamlı ilişki vardır. Ailenin içinde bulunduğu durumun aile üyelerinin duygularını rahat ifade edebilmeleri açısından önemli olduğu, bu durumun da bireyin aile aidiyeti ile ilişkili olduğu saptanmıştır (Karip ve ark., 2020: 823). Ebeveyn eğitim durumu açısından bu çalışmanın sonucu literatürle uyum göstermemektedir. Yani eğitim seviyesi yüksek ebeveynlerin olduğu hanelerde aile aidiyetinin daha düşük olduğu bulunmuştur. Bu durum ebeveynleri kendilerinden daha düşük eğitilmiş olan gençlerin aileleriyle daha az tartışma yaşadığı ve bu gerekçeyle aidiyetlerinin yüksek olduğu düşüncesiyle anlamlandırılabilir.

Biehal (2014) tarafından koruyucu ailelerde çocukların aile aidiyeti hissi düzeyi ile ilgili yapılan araştırmada günlük aile yaşantılarının çocuklara ailelerine ait olduklarını hissettiren etkenler arasında yer aldığı ortaya çıkmıştır. Özel günlerin kutlanması, doğum günü kutlamaları, aile ile bayramlaşma gibi etkinliklerin ailelerini normal bir aile gibi hissetmelerine neden olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde Hedin (2014) tarafından koruyucu aile yanında kalan çocukların aile aidiyeti üzerine yaptığı çalışmada aile ritüellerinin, birlikte vakit geçirmenin ve birlikte eğlenmenin aile aidiyetini arttırdığı sonucuna varılmıştır (akt. Aslantürk & Mavili, 2020: 2036).

Ebeveyni birlikte olan gençlerde aile aidiyet algısının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum literatürle benzerlik göstermekte ve ebeveyn yoksunluğunun aile aidiyetini düşürdüğü sonucunu ön plana çıkarmaktadır. Aslantürk ve Mavili (2020) tarafından yapılan araştırmada ise tek veya iki biyolojik ebeveynli ailelere sahip üniversite öğrencilerinde bir aileye ait olma duygusu karşılaştırılmıştır. İki biyolojik ebeveynli ailelerden gelen deneklerin "aile aidiyetinin", tek ebeveynli ailelerden gelenlere göre daha yüksek olduğu rapor edilmiştir. Tek ebeveynli ailelere sahip katılımcılar arasında, aile aidiyet duygularının derecesini etkileyen faktörler şunlardır: tek ebeveynli ailenin türü (anne tarafından yönetilen veya baba tarafından yönetilen) ve tek ebeveynli bir aile olmaya neden olan sebep. Her iki katılımcı grup da aile aidiyet duygusunu en çok "özel günlerde" ve en az "zor zamanlarda" hissettiler.

Bu bulgular, aile yapısının, aile aidiyetinin ve aile aidiyetiyle ilgili olarak ebeveynlerle ilişkilerin kritik göstergeleri olduğunu ima etmektedir. (Aslantürk ve Mavili, 2020). Bir başka çalışmada da bu durumu destekler nitelikte sonuçlara yer verilmiştir. Üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada çekirdek aile yapısına sahip öğrencilerin aile aidiyetinin geniş aile yapısına sahip olanlardan; ebeveynleri birlikte yaşayan öğrencilerin aile aidiyetinin ebeveynleri boşanmış olanlardan daha yüksek; ailede şiddet gören, şiddeti sıklıkla yaşayan veya tanık olan öğrencilerin aile aidiyetinin diğerlerine göre daha düşük; demokratik aile tutumuna sahip öğrencilerin aile aidiyetinin diğer aile tutumlarına göre daha yüksek; ailesiyle kaliteli zaman geçiren, ailesi ile iletişimde duygularını ifade edebilen ve ailesi tarafından anlaşılan üniversite öğrencilerinin aile aidiyetinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (Aslantürk ve ark., 2020: 1579).

6. SONUÇ

Gençlerin aile aidiyetinin algılanan ana-baba tutumları ve bazı değişkenler açısından incelenmesi adına bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Keskin Meslek Yüksekokulunda öğrenimine devam eden 217 çocuk gelişimi öğrencisinden veriler toplanmış ve istatistiksel analizler yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre koruyucu-istekçi ana-baba tutumunun en yaygın algı olduğu; bunu demokratik ana-baba tutumlarının takip ettiği belirlenmiştir. Katılımcıların genel aile aidiyetinin yüksek olduğu; özellikle kendilik aidiyetinin, aile aidiyeti alt boyutuna göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Ortalama puanları referans olarak ulaşılan sonuçlara göre; cinsiyet açısından erkeklerin aile aidiyetinin daha yüksek olduğu belirlenirken otoriter ana-baba tutum algısının da yine erkekler arasında daha yaygın olduğu anlaşılmıştır. Lisans düzeyinde öğrenimine devam eden öğrencilerin aile aidiyeti daha yüksek olarak belirlenirken, ebeveynleri bir arada yaşayan öğrencilerin ebeveynleri ayrı yaşayan öğrencilere kıyasla aile aidiyetinin oldukça yüksek olduğu görülmüştür.

Yaş gruplarına göre 21-25 yaş aralığında olanların otoriter ana-baba tutum algısının, 31-40 yaş aralığında olanların koruyucu-istekçi ana-baba tutum algısının ve 18-20 yaş aralığında olanların demokratik ana-baba tutum algısının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Aile aidiyetinin ise en yüksek 31-40 yaş aralığında, en düşük 26-30 yaş aralığındaki öğrencilerde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dördüncü sınıf öğrencilerinin otoriter ana-baba tutum algısının en yüksek olduğu ve aile aidiyetinin en düşük olduğu belirlenirken, üçüncü sınıf öğrencilerinin aile aidiyetinin en yüksek olduğu anlaşılmıştır. Sadece babası sağ olan öğrencilerin otoriter ana-baba tutum algısının en fazla olduğu, anne ve babası sağ olan öğrencilerin aile aidiyetinin en yüksek olduğu ve sadece babası sağ olan öğrenciler için aile aidiyetinin en düşük değere sahip olduğu belirlenmiştir.

Annesi ortaokul mezunu olanlarda otoriter ana-baba tutum algısının, annesi üniversite mezunu olanlarda koruyucu-istekçi ana-baba tutum algısının en fazla olduğu belirlenmiştir. Annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin aile aidiyet algısının en yüksek olduğu anlaşılırken annesi üniversite mezunu olan öğrencilerde görece aile aidiyetinin düştüğü görülmektedir. Babası lise mezunu olanlarda otoriter ana-baba tutum algısının daha yaygın olduğu belirlenmiştir. Babası okuryazar olmayan veya ilkökul mezunu olan öğrencilerde aile aidiyet algısı en yüksek, babası üniversite mezunu olan öğrencilerde ise en düşük olarak belirlenmiştir.

Kendisi dışında üç kardeşe sahip olanların otoriter, koruyucu-istekçi ve demokratik ana-baba tutum algısının benzer şekilde yaygın olduğu anlaşılmıştır. Tek çocuk olan öğrencilerin aile aidiyet algısının en yüksek, kendisi dışında iki kardeşi olan öğrencilerin ise en düşük değere sahip oldukları belirlenmiştir. Kardeşler arası doğum sıralamasında ne en küçük ne de en büyük olanlarda otoriter ana-baba tutum algısının en fazla olduğu, en büyük çocuklarda ise koruyucu-istekçi ana-baba tutum algısının en fazla olduğu belirlenmiştir. Ne en küçük ne de en büyük çocuk olan öğrencilerin aile aidiyet algısının en yüksek, en küçük çocuk olanların ise en düşük olduğu anlaşılmıştır.

Yurt, apart vb., alanlarda barınanların otoriter ana-baba tutum algısının en fazla olduğu, ailesi yanında barınanların koruyucu-istekçi ana-baba tutum algısının en fazla olduğu belirlenmiştir.

Akrabası yanında barınan öğrenciler içinse koruyucu-istekçi ana-baba tutum algısının öne çıktığı görülmüştür. Yurt, apart vb., yerlerde barınan öğrencilerin aile aidiyet algısının en yüksek, akrabası yanında barınan öğrencilerin ise en düşük olduğu anlaşılmıştır.

Büyükanne/büyükbaba gibi aile üyeleriyle en iyi anlaştığını belirten öğrencilerde otoriter ana-baba tutum algısının en fazla olduğu görülmüştür. Annesiyle en iyi anlaşılan öğrencilerin aile aidiyet algısının en yüksek, büyükanne/büyükbaba ile en iyi anlaşılan öğrencilerin ise en düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kendilik aidiyeti alt boyutunda; baskıcı-aşırı kontrolcü ana-baba tutumuyla demokratik ve serbest bırakan ana-baba tutumları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Genel aile aidiyetinde; baskıcı-aşırı kontrolcü ana-baba tutumuyla demokratik ve serbest bırakan grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Yani aşırı-kontrolcü ana-baba tutumları kendilik aidiyetini ve genel aile aidiyetini diğer boyutlara kıyasla görece düşürmektedir. Son olarak da aile aidiyetinin % 19 oranında ana-baba tutumları ile açıklanabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

Aluş, Y. (2015). Kültürel ve Toplumsal Gerçekliğimiz Açısından Aile Anlayışlarının ve Türk Ailesinin Değerlendirmesi. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1 (1) , 15-24.

Aluş, Y., ve Selçukkaya, S. (2015). Türk ailesinde mutluluk algısı ve değerleri. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)*, 1(2), 151-175.

Aslantürk, H., ve Mavili, A. (2020). The sense of family belonging in university students from a single parent family compared with those from a two-biological-parent family. *Current Psychology*, 39, 2026-2039.

Aslantürk, H., Kesen, N.F. ve Daşbaşı, S. (2020). Üniversite öğrencilerinin aile aidiyetinin aileye ilişkin değişkenler açısından incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1579-1598.

Baumeister, R. F. ve Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.117.3.497>

Bayer, A. (2020). Modernleşme Sürecinde Aile: Anelik ve Babalık. *Tevilat*, 1/1 35-60.

Bilgin, O., İnce, M., Çolakoğlu, Ö. M. ve Yeşilyurt, E., (2021). Yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of World of Turks/Zeitschrift für die Welt der Türken*, 13(3).

Cumsille, P., Darling, N., Flaherty, B. Ve Martı'nez, M.L. (2009). Heterogeneity and Change in the Patterning of Adolescents' Perceptions of the Legitimacy of Parental Authority: A Latent Transition Model, *Child Development*, Volume 80, Number 2, Pages 418-432.

Demirel, B. (2022). *TEK EBEVEYNLİ AİLELER Yaşayanlar ve Meslek Elemanları Anlatıyor: Güçlükler, Gereksinimler ve Beklentiler*. Ankara: Nika Yayınevi.

Duman, F. (2017). The Concept of 'Authority' in the Conservative Thought, *Milel ve Nihal*, 14 (1), 135-159.

Fiske, S. T. ve Berdahl, J. (2007). Social power.

Geçer, H., Çelik, C. (2017). Kadının Çalışma Hayatına Girmesiyle Oluşan Aile İçi Roller Sistemindeki Değişim ve Din İlişkisi (Niğde Örneği), Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 2017/6, c. 6, sayı:12: 6.

Giddens, A. (2010). *Mahremiyetin Dönüşümü*, Çev: İdris Şahin, Ayrıntı Yayınları.

Gök., E. ve Kocayörük, E. (2019). Temel Psikolojik İhtiyaçlar, Aile Aidiyeti ve Ebeveyn Algısı Değişkenlerinin Öznel İyi Oluş Üzerindeki Etkisi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(2), 52-72.

Harris, I. D. ve Howard, K.I. (1981). Perceived parental authority: Reasonable and unreasonable. *Journal of Youth and Adolescence*, 10(4), 273-284.

Karip, S., Kesen, N.F. ve Daşbaşı, S. (2020). Genç yetişkinlerin kullandıkları duygu stilleri ile aile aidiyetinin ilişkisi üzerine bir araştırma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(3), 823-848.

Kıraç, R., Erişen, M.A., Filiz, E. ve Çiftçi-Kıraç, F. (2021). Üniversite öğrencilerinde aile aidiyeti ile aile içi şiddet tutumu ilişkisinin değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(1), 79-95. DOI: 10.33417/tsh.814511

Korkut, G. ve Gençtürk, Z. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri İle Aile Aidiyeti Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 8 Sayı: 24 Sayfa: 209-231.

Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (2005). *Anne Baba Tutumları Ölçeği*. (Editör: Yıldız Kuzgun, Feride Bacanlı). PDR'de Kullanılan Ölçekler. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Mavili A., Kesen N. F. ve Daşbaşı S. (2014). Aile Aidiyeti Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Yıl: 14 Sayı: 33, Ss: 29-45 Issn: 2148-9424.

Mavili, A., Kesen, N. F., ve Daşbaşı, S. (2021). Translated article: Family belonging scale: A scale development study. *Current Psychology*, 1-8.

Özdemir, M.Ç. (2007). Toplumsal Değişme Karşısında Aile ve Okul. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (2), 185-200.

Özdemir, S.G., Daşbaşı, S. ve Kesen, N.F. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyeti Ve Özgeci Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Konya İli Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 23 (1), 101-111.

- Say, Ö. (2015). İktidar İlişkilerine İndirgenmiş Babalık İmajı ve Postyapısalcı Otorite Analizinin Çelişkileri, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 139-151.
- Sennett, R. (2011). Otorite, Çev: Kamil Durand, Ayrıntı Yayınları: 29.
- Smetana, J.G. (1995), Parenting Styles and Conceptions of Parental Authority during Adolescence, *Child Development* , Vol. 66, No. 2, pp. 299-316.
- Stacey, E. ve Jan, P. (2002). What is in a Family? Adolescent Perceptions, *Children & Society*, Volume 16, pp. 306–317: 309.
- Tabachnick, B.G. ve Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Pearson.
- Tezel Şahin, F. ve Cevher, F. N. (2007). *Türk Toplumunda Aile-Çocuk İlişkilerine Genel Bir Bakış*.